

Franc Križnar

DR. EDO ŠKULJ: LEKSIKON ORGULJA I ORGULJAŠA

(Škocjan kod Turjaka, Slovenija, 2013.)

Autor nastavlja svoju prijašnju knjigu slične tematike, *Leksikon crkvenih glazbenika* («Družina», Ljubljana, 2005.), u kojem su obrađeni pojedinci, »koji su se isključivo, uglavnom ili bar djelomično bavili crkvenom glazbom, iako među njima nije moguće povući jasne granice« (Škulj, 2013., 5).

Unatoč tomu, prema autorovim riječima, novi leksikon bi želio biti s jedne strane nastavak prijašnjega, a s druge strane produbljenje pitanja o glazbalu zvanu »kraljica instrumenata«, koje crkveni glazbenici najviše upotrebljavaju kod službe Božje. Kako već podnaslov kaže, *Leksikon* osim orgulja i orguljaša obrađuje i skladatelje skladbi za orgulje te pisce tekstova o orguljama.

Leksikon je podijeljen na četiri poglavlja, koja su povezana abecednim redom (od A do Ž), po tradicionalnom načelu odrednica te on predstavlja većinu cjelokupnoga opsega (249 od 400 str.). Poslije autorove uvodne riječi (str. 5 – 6) slijede *Gesla* (7 – 254), koje sadržavaju orgulje, a preuzeta su iz jedne od prijašnjih autorovih knjiga, *Orguljstvo* (Škulj, 1992.). Ona obuhvaćaju sljedeća poglavlja: *Povijest orgulja*, *Povijest orgulja u Sloveniji*, *Opis orgulja*, *Rječnik orguljskih registara* i *Glazbeni terminološki rječnik* (Škulj,

1983.), u kojem je donesen izbor glazbenih pojmova povezanih s orguljama. Orgulje nisu predstavljene pojedinačno, osim orguljskih instrumenata u šest slovenskih katedrala, koje se ističu najbogatijom poviješću toga instrumenta (Celje, Kopar, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota i Novo mjesto). Zato je u *Dodatku 1* predstavljeno 40 najreprezentativnijih slovenskih orgulja, sa skicama koje je 80-ih godina 20. st. nacrtao M. Homšak. Kod novijih orgulja objavljeni su njihovi digitalni nacrti.

Spomenuto je da *Povijest orgulja u Sloveniji* pripada u poglavlje *Orguljaši*, gdje je opisano 50 orguljaša, dok ih u *Leksikonu* ima gotovo 200, no kako je već kazano, većina orgulja u Sloveniji nije obrađena pojedinačno, pa čak ni u cjelini. No zato su nabrojane sve orgulje određenoga orguljara, i to izrađene po opusima, čak i one izrađene i postavljene u inozemstvu, npr. susjednoj Hrvatskoj. Uz

U izdanju Župe Škocjan kod Turjaka (Slovenija, 2013.) objavljena je nova knjiga dr. Ede Škulja: *Leksikon orgulja i orguljaša. Orgulje – orguljaši – skladatelji – pisci*, u sada već poznatoj seriji takvih izdanja *Musica sacra slovena praeludium vitae aeternae*. Jezični pregled izvršila je Marija Škulj, a oblikovanju knjige pridonio je Tone Seifert. Grafičku pripremu potpisuje Andrej Jakob, rukom crtane ilustracije Miro Homšak (1986. – 1992.), a digitalne crteže Brigita Klajnšek. Knjiga je tiskana u Sloveniji, u skromnoj nakladi od svega 100 primjeraka.

domaće (slovenske) orguljare, predstavljeni su i strani orguljari, tj. njihove radionice koje su gradile i postavljale orgulje na slovenskom području: Josef Angster, obitelj Mauracher, obitelj Mayer, braća Rieger, kao i talijanske radionice koje su postavljale svoje proizvode u primorskim crkvama: Petar Nakić, Gaetano Callido, Pietro de Corte, Pietro Antonio di Valentino Bossi, te suvremeni, kao npr. Giacomo Mascioni.

U poglavlju *Skladatelji* prikazuje skladatelje orguljskih skladbi. Prvi pregled, pod naslovom *Slovenska orguljska literatura*, napisao je i objavio već g. 1936. Stanko Premrl u *Crkvenom glazbeniku*. U uvodu je zapisao: »U orguljskoj literaturi mi Slovenci zaista nismo previše bogati i zastupljeni, no ipak se je ponešto – hvala Bogu – takve vrste naše glazbe, posebno u razdoblju približno zadnjih 60 godina, prikupilo toliko, da je ima za malu izložbu. Pogledajmo tu izložbu u

našom listu.« (CG, 1936./59, 42). Vendelin Špendov postigao je na rimskom Papinskom institutu za crkvenu glazbu doktorat disertacijom *Organ music in Slovenia / Orguljska glazba u Sloveniji* (Lemont/Illinois, SAD, 1973.), s podnaslovom *Since/od 1900*. Između 1978. i 1984. izišla je u okviru knjižnice *Crkvenoga glazbenika* zbirka *Musica organistica slovenica*, u deset svezaka. U njoj su sabrane i objavljene skladbe većega opsega, najviše »crkvenih« skladatelja. U europskoj godini glazbe (1985.) Hubert Bergant je u *Novom listu* objavio osam nastavaka pod naslovom *Slovenska orguljska glazba u XIX. i XX. stoljeću*, a zajedno u sabranim spisima *Uz orgulje*. U uvodu piše: »Naša orguljska glazba je unatoč nekim rijetkim objavama u zadnje vrijeme od početaka do 19. st. slabo istražena. Istraživanje arhiva će se muzikolozima s vremenom nedvojbeno isplatiti.« (Bergant, 1985., 124 – 143). Zatim nabraja i opisuje orguljske skladbe od Kamila Maškeka do Sama Vremšaka, kojemu je već posvetio poseban članak – *Šaroliki orguljski opus S. Vremšaka obogaćuje našu glazbenu bašti-*

nu. Iz Bergantova stila pisanja razvidno je da je sve nabrojane Vremškove skladbe sam i izveo (Bergant, 1980., 95 – 97). Približno u isto vrijeme je Janja Črčinovič Rozman u *Crkvenom glazbeniku* objavila dvije temeljne studije o orguljskim skladbama, i to o Ačkovoju Sonati za orgulje (Črčinovič Rozman, 1984., 106 – 110) te o Osterčevu prinosu slovenskoj orguljskoj glazbi (Črčinovič Rozman, 1986., 50 – 52). Ne smijemo zaboraviti i *Edicije Društava slovenskih skladatelja*, koje principijelno donose opširne skladbe (simfonije s orguljama, koncerti za orgulje i orkestar).

Osim orguljaša i skladatelja posebno mjesto u *Leksikonu* imaju i autori koji opisuju orgulje (orguljolozi ili orguljisti) ili pak raspravljaju o teoretskim orguljskim pitanjima. Uključeni su i studenti koji su u svojem diplomskom radu pisali o orguljama. U njega bi se moglo svrstati i orguljaše, ali ih je teško razdvojiti. Slično je i s usporednom orguljskom pedagogijom. Zbog toga su uključeni samo profesori orgulja na glazbenoj akademiji. Neki napisi o orguljskim razdobljima ili glazbenim

oblicima, koji uzimaju u obzir orgulje, neposredno su uzeti iz *Glazbenog atlasa* (Michels, 2002.), a na slovenski jezik su ih preveli P. Kuret i E. Škulj. Uključene su i neke međunarodne organizacije koje ujedinjuju orguljiste i orguljaše, tj. crkvene glazbenike, npr. *Internationale Arbeitsgemeinschaft für Orgeldokumentation* (IAOD – Međunarodno udruženje za orguljsku dokumentaciju; www.iaod.eu) i *Ars organica Sloveniae* (www.arsors.org), s bogatom digitalnom zbirkom podataka o orguljama.

Nakon abecednog dijela *Leksikona* slijedi popis literature o slovenskim orguljama: knjige (255 – 256), časopisi (256 – 269), strane knjige (269) i pregledi (269 – 271). U okviru dodatka donesene su još korištene kratice (271 – 272). Kao *Dodatak 1* (273 – 353) predstavljeno je 40 orgulja, sa skicama ili digitalnim nacrtima. U *Dodatku 2* (354 – 374) sabrane su orguljske anegdote, a u *Dodatku 3* (375 – 378) napisi na orguljama koji su se sačuvali. Na kraju *Leksikona* slijedi još *Sažetak* (*Zusammenfassung*; 379 – 380) te imensko (381 – 389), mjesno (389 – 399) i opće kazalo (400).

Bernardica Kraljević Mikulandra

Slavite ga glazbalima zvonkim

Duhovne skladbe za dječji zbor uz glasovir, orgulje i Orffov instrumentarij

21 x 30 cm; 116 str.; meki uvez
74 kn

